

MEME YANGISI MASTITİS

Vet. Dr. Lütfi AYDIN

Görülen sendromlara göre mastitiser.

1. Perakut mastitiser.

Memelerde şiddetli yangı yanında genel bozukluklarda vardır.

2. Akut mastitiser.

Belirgin bir genel semptom yok, yangı şiddetlidir.

3. Subakut mastitis.

Sütte sürekli bozukluk ve hafif yangı vardır.

4. Kronik mastitis.

Sütte az bozukluk vardır. Hastalık zaman zaman şiddetlenir. Belirgin klinik semptom göstermez, süt bezlerinde yıkıma neden olur.

Mastitise neden olan etkenler memeye şu yolla bulaşır.

1. Meme başı deliğinden.
2. Meme ve meme başı derisinin yaraları. (Yara enfeksiyonu)
3. Vücudun herhangi bir yerindeki enfeksiyon odağından kan yoluyla.

Mastitisti hazırlayıcı nedenler.

- Yanlış sağıma bağlı meme başı sifingterlerinin deforme olması.
- Sağımdan önce ve sağımdan sonra meme başlarının dezenfekte edilmeyişi.
- Hayvanların yattığı yerlerin ve altlığın ıslak, pis olması.
- Sarkık meme başları, yere yakın memeler.
- Memelerde fazla sütün toplanması sütün memeden sızmasına, dolayısıyla memenin kontamine olmasına neden olur.
- Memeden sütün tam olarak boşaltılmaması hazırlayıcı nedendir.
- Meme ve meme başlarındaki yara bereler.
- Tüberküloz, şap, sığır çiçeği, burucella abortus gibi bulaşıcı hastalıklar mastitislere neden olur.

Mastitistin belirtileri.

- Meme salgısının (sütün) değişmesi.
- Mastitis bulunan memede sütün azalması.
- Sütün renginin değişmesi (mavims beyaz, sarı, hafif pembe.)
- Süt içinde küçük pıhtılar veya daha büyük yumuşakçıkların bulunması.
- Şiddetli mastitiserde salgı süte benzemez seröz, irinli, fibrinli, kanlı ve serumla karışık veya kanlı cerahatlı, sarımsı kırmızımsı kahverengi sulu yapışkan veya krem gibi koyu olabilir.
- Şiddetli mastitiste diğer memelerdeki süt salgısı iyice azalır veya tamamen kesilir.
- Kronik mastitiste; Sütte her zaman belirgin değişme olmaz. Sütün bazen az çok tuzlu olması ve hücre sayısının artmasıyla anlaşılır. Bazen süt mavimsi beyaz bir renk alır ve sulanır. Sütte irin bulunabilir ve sarımsı portakal rengi, grimsi sarı veya kahverengimsi renkler alabilir. Kıvamı yapışkan, müköz, jelatinöz olabilir.
- Süt salgısı gitgide azalır, bazen tamamen kesilebilir. Diğer sağlıklı memedeki süt salgısı azalmayı telafi ettiği için sütteki azalma fark edilmez.
- Hastalıklı meme lobunda hastalığın şiddetine göre ödem (şişkinlik) şekillenir. Bu ödem diğer meme loblarına, karın altına veya perineal bölgeye doğru yayılım gösterebilir.
- Sistemik olarak vücut ısısının yükselmesi, iştahsızlık, geviş getirmede durma olur.
- Memede kızartı, ateş, meme bölgesinde ağrı vardır.
- Hastalıklı meme tarafında ağrıya bağlı topallık görülebilir. Hayvan sürekli ayakta durmayı yeğler. Yatmışsa kalkmak istemez.
- Teşhiste doğum öncesi ve doğum sonrası oluşan fizyolojik ödemler mastitisle karıştırılmamalıdır.
- Hastalıklı memenin tedavisinin geç yapılması veya iyi tedavi edilmeyişi hastalığı oluşturan etkene bağlı ola-

rak hastalıklı meme lobunun içinde apseler oluşabilir. Bu apseler meme palpe edildiğinde sert şişkinlikler şeklinde hissedilirler.

- Meme içindeki sütün kazeöz bir hal almasına bağlı olarak ta bu sert şişkinlikler oluşabilir.

Teşhis

Klinik belirtiler hastalığın teşhisinde önemli ipuçları verir. Mastitisin asıl teşhisi sütün fiziksel, kimyasal, mikroskopik muayenesi ve sütün laboratuvarında ekimiyle yapılır.

Mastitisin tedavisi.

a) Koruyucu tedavi.

Süt ineklerinin mastitise yakalanmasını önlemeye yönelik tedavidir. Bunun için;

- Sürünün yönetimi, bakım ve beslenmesi iyi olmalı.
- Sürüye mastitisin bulaşmaması için yetişkin inekler sürü içersinden yetiştirilmeli.
- Mastitis eğilimli kalıtsal meme bozukluğu bulunan inekler damızlıktan çıkarılmalı.
- Yaşlı inekler mastitise eğilimli olduğundan sürüden çıkarılmalı, sürü içinden yeni düveler yetiştirilip sürüye katılmalı.
- Ahırda inekler sık olarak bağlanmamalı.
- İneklerin yattıkları yerler düzgün olmalı, bol yataklık serilmeli, altlıklar kuru olmalı.
- Hayvanların soğukta kalmaları kronik seyreden mastitislerinin akut hale geçmesine yol açar.
- Güç sağılan ineklerin meme kalemlerinin deliklerinden yukarı yabancı cisimler sokulmamalı.
- Sağımdan önce sağıcının ellerini ve memeyi temiz ılık sabunlu su ile iyice yıkmalı ve temiz bezle kurulamalı. Sağımdan önce memelerin iritan olmayan antiseptiğe batırılmış sıcak bezle silinmesi sütün memeden indirilmesini sağlar.
- Mastitisli inekler en son sağılmalı ideali bunları ayrı bir sağıcının sağmasıdır.
- Sağımdan sonra meme kalemleri içinde iritan olmayan antiseptik bir solüsyona batırılmalıdır.
- Sağım makine ile yapılıyorsa sağım makinesi sütü bitmiş memede bırakılmamalı. Sağım makinesi sağımdan önce dezenfekte edilmiş olmalı.
- Sağımda tek makine kullanılıyorsa sürüde her sağıma başlarken makine kalemlikleri her seferinde dezenfekte edilmeli, bu kalemliklerin içi dezenfektan solüsyon dolu bir kovaya batırmakla yapılabilir

b) Sağılıcı tedavi.

- Sistemik bozukluklar gösteren ineklerde septisemiye önlemek için parantral tedavi yapılır. Bunun için antibiyotikler sülfanamidler, antipiretikler ve antienflamatuvar ilaçlar kullanılır.
- Memenin tedavisi için; meme bariyerini geçen parantral ilaçlar kullanılır.
- Meme içine enfüzyonu uygun ve etkili pomatlar veya sulu eriyikler verilir. Bu ilaçlar verilirken asepsi ve antisepsinin tam uygulanması gerekir.

- Memeye ilaçlar verilmeden önce meme tamamen boşaltılmalı, bunun için oksitosin kullanılır. Memeye verilen ilaçların mümkün oldukça meme içersinde kalmasında yarar vardır. İdeali verilen ilacın memede üç gün kalmasıdır.

- Tedaviye cevap vermeyen veya geçici cevap veren kronik mastitislerde tedavinin süttten kesildikten sonra yapılması daha uygundur.

- Mastitislerde kullanılan ilaçların seçiminde hastalıklı memeden alınan sütün (salgın) laboratuvarında ekimi yapılarak hastalığa neden olan etkenlere en etkili olan ilaçlar tespit edilip ona göre tedavinin yapılması uygun olan tedavidir.

Fakat mastitislerde hastalığın ortaya çıkmasını takip eden ilk sekiz saat içersinde yapılan tedavide başarının % 80'in üzerinde olduğu unutulmamalıdır. Zaman geçtikçe tedavi şansı azalmaktadır.

- Şiddetli seyreden olaylarda sinerjik etkili ilaçlar kullanılır.
- Memeye verilen ilaçlar iritan olmamalıdır.
- Kortizone ve benzeri ilaçlar akut mastitislerde yangıyı azaltmak için kullanılabilir
- Hastalığın ilk görüldüğü zaman memeye uygulanan soğuk lavajlar (memeyi soğuk su ile yıkama) memedeki yangının azaltılmasında büyük yarar sağlar.
- Eğer bir memenin dörtte birininin tedavi edilmeyeceği kanısına varılırsa hayvan damızlıktan çıkarılabilir. Hayvanın damızlık değeri yüksek ise hastalıklı meme kimyasal mastitis oluşturularak kurutulup hayvanın damızlık olarak kullanılmasına devam edilir.

- Mastitislerde destekleyici tedavi olarak glikoz verilebilir.
- Şiddetli toksemili durumlarda antihistaminiklerin verilmesi gerekir.